جزء فيه من غرائب الإمام الحافظ أبي عبدالله محمد بن يزيد بن ماجه القزويني انتقاء الحافظ أبي عبدالله محمد بن أحمد ابن عثمان الذهبي رحمه الله تعالى دراسة وتحقيق وتخريج

د. أحمد بن عبدالله الباتلي الأستاذ المشارك بقسم السنة وعلومها- كلية أصول الدين جامعة الإمام محمد بن سعود الإسلامية

ملخص البحث

القدمة: () () (),, ()

. -

()11 () ()

•

() () :() () : ()

. –

```
( )
```

```
وممن روی عن ابن ماجه       :
                             ( )
مصنفاته :
: ( )
                                    )
                  ):<sup>( )</sup>
                               .(
                          ثناء العلماء عليه:
```

_

```
: ( )
                                                     (
:
                                                     . (
                                                      : ( )
               .(
                                                      : )
                                                    : )
     .(
                                                         رواتها عن ابن ماجه:
                                                     ):<sup>( )</sup>
```

```
:
                عدد الكتب والأبواب والأحاديث والزيادات عليها:
        ):-
                 . (
( )
```

() () . () () () () () (- /) ." ":^()

п

```
. (
                                             ":<sup>( )</sup>
                                           ):<sup>( )</sup>
                                ):<sup>( )</sup>
                               ):<sup>( )</sup>
                .(...
(
                                               ):
                                         ):<sup>( )</sup>
    . (
```

```
):()
                          " :<sup>(</sup> )
              ):<sup>( )</sup>"
":<sup>( )</sup>
:
                    . ()(
                                   ):<sup>( )</sup>
                   ( )
       . (
                              .(/)
                               ):<sup>( )</sup>
      . (
   ):( )
( ) ): (
                                    . (
                                     منزلته بين الكتب الستة:
      :
                   ( ),,
```

```
"[]
       . (
      ):( )
. (
( /) ( /)
                   ":( )
```

: () (!!) (() () المفاضلة بين سنن الدارمي وسنن ابن ماجه: :() :

.(/) () .() . (),,

()

. –

```
( )
       ):<sup>( )</sup>
                              . (
                          ·
( )
):(
(
   ( )
                                    (
```

```
( )
(
          )
                                            ( )
                   (
                                         ( ),,
                                       (
           . ( )
                         (
                                       وشُرَح زوائد ابن ماجه:
                                    ( )
```

_

```
(
                             ) "
                 (
                         )
                                                .(
                 أما زوائد أبي الحسن القطان على سنن ابن ماجه:
               ):()
                                      أما رجال ابن ماجه:
( )
                          (
```

" : " ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" ()

" (

فهارس أطراف أحاديث سنن ابن ماجه:

. –

(): :() · : () () . (),, : ()

:

()):^() .(...):^() .(

```
. <del>-</del>
```

```
):<sup>( )</sup>
        . (
                                   ):<sup>( )</sup>
                                   .(
                                            :( )
                              .(
                                       التعريف بالحديث الغريب وأقسامه:
                                                  أولاً : تعريف الغريب :
                                           ( ),,
                           ":(
                         ( ),,
)
                         · ( ),,
                                           : ":(
                                                      ثانياً : أقسامه :
```

```
القسم الأول: الغريب المطلق، وهو: الحديث الذي تفرد راويه بمتنه، أو بزيادة فيه.
        ":
       ( ),,
                           ( ),,
                                                           ":(
       ( ),,
      ":
                           .( ),,
                                    ( )
القسم الثاني: الغريب النسبي، وهو: الحديث الذي تفرد راويه بأحد أسانيده، أو
                                                              طرقه، أو وجهه.
                                                                  ( )<sub>11</sub>
                                                        ( )<sub>"</sub>
```

```
( ),,
                                                                        . ( ),,
                                                       : ( )
         ( )
                                                         ( ),,
                                     ( ),,
      ":
()<sub>"</sub>
                                       )
)<sup>( )</sup>
( )
                                                                                   ( )
                                                                            (
                                  .( ),,
                                                       ثالثاً: العلاقة بين الغريب والفرد:
```

```
( )
( ),,
                                   . ( ),,
                                                     دراسة عن الجزء المحقلق
                                                                 عنواظله:
                                                     توثيق نسبته للمؤلف :
```

. -

п п

عدد أحاديثه :

ترتيبه :

موضوعظه :

إحصائيات للأحاديث الغريبة:

وصف المخطوطة ومنهج العمل في تحقيقها

.(/)

_

):

•

النص المحقق: جزء فيه من غرائب سنن الإمام الحافظ أبي عبدالله محمد بن يزيد بن ماجه القزويني. () [/] [/]-

()

()

()

()

```
): 繼
         . ( )(
          ( )
( )
        ) ( )
( ) ( )(
                 ( )
      . ( ),,
            ( )
( )
: - ( )
             _( )
                     ),,
 ( ) ( )
  · ) ( ) ): &
  () () ()
          ): 纏
```

```
( )
              ( )
              ( )
       ( )
                 ( ) ( )
              ( )<sub>11</sub>
       ( )
                ( )
                           ( )
                 ( )
 繼
     ): (
 ( )
                 ( )
                      ( )
               ( )
     ]
                        ]()
             ( )
       ( )
            ( )
                      ( )<sub>II</sub>
           ( )
   ( )
                  - [/]
":
   ( )
            ): 麤
:
                             ( )"
```

```
( )
           ( )
          . ( ) ( )
        · ( ) ( ) ( ) :
 ( )
 ( ) ( )
         ( )
  . ( )<sub>11</sub>
         ( )
                    ( )
( ),,
         ( ) ( )
                     . ( ),,
( )
        ( )
         ( ) ( )
      . ( )
                     ):
    ( )
```

```
( )
 ( )
       ( )
   ( )
( )<sub>u</sub> · ( )
             ( )
( ) ( )
     ( ) ( )
: ( ) ( )
           ): 🍇
 ( )
     ( )
: ( ) : ( )
    ):
( ) ( ) ( )
 ( ) ( )
```

```
( )
                _( )
           繼
         : ( )
                 ( ),,
  ( )( )( )
   ( )
               ( )
    A
1 ( ) ( )
( ) ( ) ( ) ( )
             :
( ),, ( )
( ) ( ) ( )
     ":
( )<sub>"</sub> ( )
    ( ) ( )
( )
```

```
( ) ( )
    : . ( )
     ): 🍇
   ( )
         ( ) ( )
  ( )
        " ( ) ( )
( )
          ( ) ( )
          :
: :
          ( )
    : ( )
( )
( ) ( )
             [/] -
( )( ) ( )
```

```
E
            ( ),,
( ) ( )
( ) ( )
· ( ),,
: ( ) ( )[ ]
     r ) ( )
        : ( )
  ( )
    ( ) ( )
    : ( ) ): &
· ( )( ) ( ) ( ) - ( )
): ( )
```

```
. ( )(
( )
( ) ( ) ( )
                 ( )
        · ( ),, ( )
   : ( )
       ( ) ( )
 ( )<sub>II</sub> ( )
 ( )
        ( )
             ( )
        . ( ),, ( )
       ( )
 ( )
                  [/]
        ( )
 ( )
            . ( )(
                 ):纏
```

. -

الخاتظمة: . () . # () . (

. (

- () -

.

•

•

الهوامش والتعليقات

II	":		()
•	II	ш	
	. :		()
	. :		()
		. :	()
	. :		()
		:	()
	-	-	() () () () ()
	: (/)	
п п		1	()
		.()
	п	и и	()
		. 1	()
	. 1	<i>1</i> :	()
()			()
		()	
		. 1	()
		. 1	()
	. 1	1	()
		1	()
		. 1	()
		. 1	()
		. 1	()
		•	()

```
( )
         .( /) ) /)
         ( )
(
     )
         / )
.( / )
       .(
               . /
         (
```

. —

```
. / ( )
1
( )
```

```
:

/

. /

. /

. /

. /

. /
. /
                  1
1
                           1
            . /
                                              ( )
                . I
                                              ( )
                                              ( )
```

```
. 1
. 1
: ( /)
     (/)
                ( /)
           1
                        ( )
  :
  ( /)
                     .(
                       / )
       :
  :
```

.

```
( /) :
                    .( /)
        :
    ( /) (/) ( /)
           ( /) :
.( ) ( )
: : ( )
:
  ·
( /) ( /) :
.( /)
  ( /) 🕮
                      ( )
        ( ) ( /)
( /)
          - - ( )
          ( /) ( /)
 (( ( / ) / ) / ( / )
     :
```

```
:
```

```
.( / ) ( / ) ( / )
                     ( )
  ( /) ( /)
                  :
( /)
      .( ) :
      ( /) 🍇
                     ( )
      .( )( / )"
 .( /)
: .
```

```
/
.( )
 1
   1
 ( /)
 ( /)
     ( )
.( / )
```

```
: ( /)
. ( , ) ( /) : ( )
```

```
( /) &
        ( /) - -
 () (/)
 /) (/)
      (1)

    ( / )
    ( / )
    ( / )
    ( / )
    :

    ( )
    ( / )
    ( / )
    ( / )

                          .( ) : ( )
```

```
: :
.
.( / ).
            .( - ).
   ) "
     / ( ) ( / )
( /) ( /) ( /)
```

```
:
.( )
( /) ( /) ( /) :
```

```
: .
 .
      ( / )
 ": (/)
( ) ( /) ( /) :
·
( ) ( /) ( /) :
.( ) ( /)
                ( )
          ( )( /)
```

```
( )( /)
)( /)
             ( )
:
/ : .( / )."
         .( /)
( ) ( /)
          .( )
 : .
```

```
( /) ( )
                      .( / )
.( / )
     ( /) (/) ( /) :
( /)
      ( /)
/ ( ) ( /)
( /)
                          ( )
        .( /) :
:
  ( / ) ( / ) .( / )
```

```
.( )
( /) ( /) ( /) :
( ) ( /) ( )
.( )
      :
   : ( /)
( /)
       :
.( )"
```

```
( /)
: .
: . .
...:
```

```
.( ) ( )
  .( /)- - .
  ( )(/)
  ( ) )
: ( ) ( /) ( ) ( )
             . ( /)
   ( /) ( /) ( /) :
                  ( /)
                  .( )
```

```
. :
( /) ( /) ( ) :
.( ) ( /) ( /) ( /)
                       ( )
.( /) ( /) : : :
  ( )
         /
( /)
      . : ( /)
   ( )
                   .( )
" ( /)" " ( /)" " ( /)" "
```

```
.( /) ( / ) ( / ) : : :
    · : ( / ) :
                       .( / )
              ( ) :
.( /) ( /)
( )
( /) ( )
 ( )(/)
                       .( /)
                 : ( /)
```

```
.( / )
·
( /) ( /) : : .( /)
    ( /)
```

```
: ( /)
      . ( /)
      1
( /)
    ( /)
            ( /)
                ( /)
```

.

```
":
.( / )"..
: " " "
:
· ( /) ( /) ( ) :
```

```
( /) ( /) :
```

```
( /)"".
     .( / ) ( / ) ( / ) :
             ( /)
     ( /) :
  ( )
( / ) ( / ) ( / ) :
( /)
     : . ( /)
```

```
.( ) ( /) ( /) :
     .( /) : .( ) ( )
 1
    !!! (
```

```
( /) ( /) :
.( ) ( /) ( )
 ·
: ( )
:
. ( /)
( /) ( /)
.( )
```

```
." ": (/)
 ( /) ( /)
      : (/)
   .
.( / )
 . &
              .( /)
      .( ).
    ( /) ( /)
) ( /)
( /)
: -
 ( /)
```

```
( ) .
         : ( )
  :
     ( /) ( /) :
  ( /)
                . ( )
                   ( )
:
 ·
( /) ( /) ( /) ( /)
( /) ( /)
             ( /)
( / )
/
( /)
. (/)
: ":
.(/) ": .(/
 )
```

```
( )
: .
```

```
( ) ( /) ( ) :
( /) ( /) ( /) ( /)
      ( /) ( /) :
.( ) ( /) ( /)
( /)
```

```
:
     ( /)
               .( ).
                     ( )
              · :
  ( /) ( /)
              .( )
                    ( )
    :
                 :
( /) ( /) ( )
             ( /) :
             .( /)
                     ( )
        .(/) (/) :
                     ( )
```

```
.( /)"
       " " " ( )
( /) ( /)
 ( /)
•
         (1)
: :
:
.( /) :
     :
```

```
: .
." "
( / ) ( / ) ( / ) :
.( / ) ( / ) ( / ) ( )
                     ( )
 ( /) ( /) :
 ( /) ( /) ( /) ( /)
           .( - /) :
                     ( )
.( /) ( /) :
 : .
```

```
. :
( ). : : ( /)
. / " " /
. ( / ) ( / )
( / ) ...
( / ) " "
. ( / )
                 ( )
.( ) /
```

```
( )(/)
   . ( )"
:
":
- ( )
.( )( /)
( )
( /)
      )
```

```
- :
. ( /) ( /)
:
   ( ) - -
  ." "
( / ) ( / ) :
              . ( / )
              ( /)
 . ( /)
 .( /) .( /) :
.( /) ( /) :
.( /) - - ( )( /)
   . ( /) ( /) ( )
 ( )
              : :
.( /)"
```

```
( )
   :
            .( /) ( /)
:
      .( ) ( /) ( /) :
· ( / ) ( ) ( / ) :
.( / ) ( / ) ( / ) ( / )
: : : - - : " "
   · ( / ) ( / ) :
                        .( /)
    ( /)
                 ( /) : ( /)
   : .
```

```
:
.( /
. ( )
 )
 : . :
: .
 . :
( ) ( ) ( /) :
.( ) ( /) ( /)
             :
```

```
:
            ) :
.( ) ( /)
" "( )
 ( /) ( /) ( )
( /) ( /) :
 .( /)- - .
      .( /)-
.( /)- - : ( )
: ):( /) ( )
.(..
:
       .( / ) :
  ( /)
```

```
( /)"
( / ) ( / ) :
```

```
.( /)
: ( /)
    ( /)
         ": ( /)
( /) ( /) ( /) ."
: ( /) ( /) ( /)
```

```
: : "
```

```
.( / ) ( / )
 :
( /) ( /) ( /) ( /) :
.( )
  ( /): ( /)
 ( /)" " ( /)" " ( /)
   ( /) ( /) :
:
    :
  ( / ) ( / ) :
```

```
( /)
:
 ( /) : ( )
                .( / )
:
  . :
( /) ( ) ( /) :
( /) ( ) ( /)
               ( /)
  :
                .( /
```

```
( )
  ) - - : ( /
( / ) : ( / ) : : ( /
.( / ) ( / ) : :
                   .( /)
: ( )
( /) ( ) : .( )
    . : ( )
. : ( )
. : ( )
. ( / ) - - : ( )
. ( / ) - - : ( )
```

```
( /
   . : ( /)( )
." " ( /) ( )
: ( )
: -
```

```
. :
. ( )
  :
( / ) ( / ) ( ) :
( ) ( / ) ( / )
( / ) ( / ) ( / )
( / ) ( / ) ( / )
  .( /) ).
                              ( )
```

```
:
. !!
 ...:
      ...:
( )
```

```
: ( /)
             ( /)
                ( )
  :
  ( / )
       ( )
               ( )
        :
( /) :
        : ( / )
```

```
( ) ( ) ( )
.( /) ( /) ( /)
·
( ) ( / ) ( / ) :
. :
( /) ( /) ;
.( /)
.( /) ( /) ( /) :
: : : : : : ( )
           .- -( / ):
```

```
.( ) ( /)
                  ( )
   ( /) ( /) ( /)
               ( /)
                .(/)
: .
  :
( / )
( / )
( / )
( / )
( / )
( / )
.
```

```
.( ) ( /) : : ( )
           .( /) " " ( )
/ ( /)
:
- - ( /)
         .( /)
:
( /)
. . :
" ( /)" " :
                .( / )
```

```
)
    .(//)
  . :
(/) ( ) :
( )
.( / )
   ( /) ( ) ( /) :
.( /) ( /)
```

```
" ( /) :
: ( /)
( / )
( /)
            : ( / ) " "
.( / )
  - ( /) ( /) :
( /) ( /) ( /) ( /)
   :
.( / )
```

المصادروالمراجع

: :

. : -.

: -

: -

-.

.: . -

.: -

. /

: -

.

. : : 1 1 :

: :

•

. : . : : : : : : . •

: : : : : : : :

```
:
:
       :
                      :
            (
        (
                     )
```

			-
	•		-
:	. ()	-
.:			-
·	:		-
:			-
· :	:		-
· ·			_
· :			_
	:		_
			_
.:			-

: . : : : : : : :

. : : *!* : : . /

: : . :

•	-
	-
:	-
· :	_
	-
. :	-
•	_
•	
:	-
	-
:	-
. :	-
	-
:	-

: : : . : 1 : . : : :

. : : : : : . : :

-: --